

ХРОНІКА

УКРАЇНСЬКИЙ РУШНИК

(З вражень про виставку і наукову конференцію)

Під такою багатообіцяючою назвою в Державному музеї українського народного декоративного мистецтва (далі — ДМУНДМ) 16—17 квітня 1997 року відбулася науково-практична конференція, організована ДМУНДМ, Спільнотою майстрів народного мистецтва України, Українським центром культурних досліджень Міністерства культури і мистецтва України, Фондом сприяння розвитку мистецтв України, Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України.

Одразу ж відзначимо: спрямування конференції, її науковий характер, зміст доповідей, манера викладу матеріалу виступаючими, спілкування учасників між собою, взаєморозуміння всіх присутніх відповідало і назві, і завданням зібрання. І все це завдяки організаторам, яким вдалося створити особливу, по-науковому ділову й водночас невимушено-доброзичливу атмосферу. Звичайно, конференції передувала напружена копітка робота Оргкомітету, очолюваного директором ДМУНДМ Н. Розсошинською. Науковим координатором концепції конференції була доктор мистецтвознавства Т. Кара-Васильєва.

Конференцію організовано й проведено на базі виставки “Український народний рушник XVIII — початку XX ст.”, відкритої до річниці незалежності України в залах ДМУНДМ. Перед початком зібрання було відкрито ще одну виставку в музеї Івана Гончара — “Сучасний український рушник”, а потім проведено конкурс на кращий рушник, виконаний сучасними майстрами вишивки. Вона стала великим міждисциплінарним науковим форумом, мав безпосередній вихід на сучасну купу-практику. В ній взяли участь мистецтвознавці, етнологи, фольклористи,

музейні працівники, художники, народні й самодіяльні майстри вишивки з Києва, Львова, Чернігова, Луцька, Вінниці, Херсона, Донецька, Одеси. Тези надіслали 45 науковців, стислий виклад доповідей вдалося видати ще до початку конференції.

В цілому конференція не лише познайомила учасників та гостей з історією українського рушника, його регіональними особливостями, а й поставила і частково вирішила ряд важливих проблем теорії народного мистецтва. Серед питань, розглянутих у доповідях — історія українського рушника, його побутування в різних регіонах, художньо-функціональна роль рушників, рушник як знак-символ, генеза рушників, трансформація та переосмислення системи оберегової заклинальної символіки, фольклорне переосмислення, стильова еволюція і варіативність давніх мотивів, доповнення їх новими елементами, проблема семантики образів, зв'язок стилістики українського рушника із шитвом XVII—XVIII ст., народна термінологія, огляд музейних колекцій, питання атрибуції пам'яток тощо.

Відбулося два пленарних засідання. На першому — “Рушник — знак-символ народних свят та обрядів”, у якому брали участь в основному етнографи, зокрема Г. Щербій, Т. Николаєва та фольклорист О. Чебанюк. На другому — “Орнаментика рушників, стильова еволюція” — переважали виступи мистецтвознавців (Т. Кара-Васильєва, О. Найден, Т. Романець, М. Селівачов, Ю. Смолій, М. Юр, О. Сердюкова, В. Манець).

На конференції працювало три секції. Серед виступів секції “Знакова система рушників, семантика образних структур” особливо зацікавили присутніх дослідження

О. Химич, Ю. Мельничука, Н. Білоткач, І. Пошивайла, К. Кислякова, В. Брашнової. Секція "Музейні колекції, їх атрибуція та комплектування" вирішувала суто музейні проблеми, важливі водночас і для музейщиків, і для науковців, і для майстрів вишивки (виступи Є. Гайової, Н. Годиної, Р. Воробей, О. Левченко). Сучасним проблемам розвитку і особливостям рушників різних регіонів України було присвячено виступи на секції "Регіональні особливості рушників, сучасний стан, відродження" (повідомлення З. Краковецької, О. Теліженко, В. Корпусової, О. Нестеркової).

Опісля "круглого столу" з обміном вражень від конференції, обговоренням доповідей, виступами "незапланованих" учасників (у програмі конференції було зазначено прізвища лише тих доповідачів, які подали тези) відбулася презентація науково-методичного посібника "Українська народна вишивка" та книги "Український рушник" Т. Кари-Васильєвої.

В цілому конференція стала важливим етапом у науковому дослідженні українського рушника.

Олена КЛИМЕНКО

Київ

МАРІЯ ПРИЙМАЧЕНКО

(Некролог)

17 серпня 1997 року в своєму рідному селі Болотні, неподалік від Чорнобиля, померла на 89 році життя Марія Оксентівна Приймаченко — художниця, яку сьогодні знають у багатьох країнах світу, і яка зробила помітний вплив на розвиток українського образотворчого мистецтва середини ХХ ст. Її твори самобутньо викристалізовані з стилю народного самоосмислення, де відгомони стародавніх вірувань і фантастичних уявлень зливалися з враженнями від реальної дійсності, породженої передусім перебуванням України, як і всіх східних слов'ян, під кормигою тоталітарних режимів, у полоні хибних і згубних ідеологій.

Талановитістю позначене все, чого торкались її руки: візерунки на полотні, розписи на папері, кераміці, дерев'яних формах, оформлені нею книги. Образи Приймаченко раз-у-раз відлунюють у творах визначних майстрів нашого малярства й графіки, карбуються у мозаїках та вітражах монументалістів, масово відтворюються у народному малюванні й вишивці, надихають музик і поетів.

Співзвучне творам Марії Приймаченко було її поетичне слово, часто візуалізоване в авторських письменах, які доповнюють

роботи, а також її мовлення, що зігрівало енергією добра, спокою, справді християнської радості тих, кому пощастило спілкуватися з майстрицею.

В цілому ряді міст Європи, Азії, Америки виставлялись її твори. Мабуть, нелегко буде скласти список музеїв та приватних колекцій, що володіють безцінними аркушами Марії Оксентівни, якими вона колись обдаровувала друзів і навіть малознайомих відвідувачів.

У день Преображення Господнього її поховали на місцевому кладовищі в затінку упоблених нею деревлянських дубів. Поділити сум рідних і земляків прибули з Києва її друзі та шанувальники, представники творчих спілок, Міністерства культури, Музею Івана Гончара. Вінок на могилу надіслав посол Сполучених Штатів Америки Уільям Міллер.

Спадщина Марії Приймаченко — своєрідне дзеркало цілої епохи в житті України. Як і сучасне, кожне нове покоління українців певною мірою осмислюватиме її творчість, по-новому освоюватиме її доробок. Адже земний шлях великого митця — то тільки пролог його вічного життя в культурі рідного народу, пам'яті людства.